

УОЛТЪР ТИВИС-МЛАДШИ НОВИТЕ ИЗМЕРЕНИЯ

Превод от английски: Стефан Никитов, 1983

chitanka.info

В онази вечер Фарнзуърт изобрети ново питие — пунш-глинтайн с джин, в който са наkisнати трънки. Начинът на приготвянето му беше толкова глупав, колкото и названието: нажежен до червено ръжен трябваше да се потопи в кана с топъл червеникав джин, след това да се изсипят канела, карамфил и захар. Въпреки това, както понякога става с идеите на Фарнзуърт, резултатът не беше лош. След третата порция пиетието ми се стори съвсем приемливо.

Когато Фарнзуърт мушна димящия ръжен в камината, за да се нагорещи отново, аз се облегнах удобно в голямото кожено кресло, което стопанинът собственоръчно бе преработил (едни бутон се натискаше и то започваше да люлее седналия, докато заспи), и казах:

— Оливър, твоята фантазия може да се сравни само с гостоприемството ти.

Фарнзуърт почервения и се усмихна. Той е нисичък, с кръгло лице и лесно се изчервява.

— Благодаря — рече той. — Имам още една новост. Нарекох я „пенлива водка-желе“. Но трябва да се яде с лъжичка. Искаш ли да я пробваш? Потресаваща е.

Превъзмогнах тръпките, които ме побиха при мисълта да сърбам водката-желе и отвърнах:

— Интересно, много интересно.

И понеже той нищо не отвърна, двамата мълчаливо се втренихме в пламъка на камината, а в това време джинът като топла струя се разливаше в кръвта ни. В ергенската квартира на Фарнзуърт беше уютно. Всеки петък с удоволствие прекарвах вечерта тук. Според мен в дълбочината на душата си всеки мъж обича топлината на огъня и спиртните напитки (дори най-невероятните), както и дълбоките, удобни кожени кресла.

След няколко минути Фарнзуърт неочаквано скочи и заяви:

— Искам да ти покажа нещичко. Измайсторих го тая седмица. Наистина не стана съвсем сполучливо, но...

— Тъй ли? — Помислих си, че през изтеклата седмица мисълта му едва ли е стигнала по-далеч от обичайните находки в областта на алкохола. За мен и те бяха достатъчни.

— Да — продължи той вече на прага. — То е тук долу. Сега ще го донеса. — Той изскочи от кабинета и плъзгащата се врата се затвори автоматично зад гърба му, както се бе отворила автоматично преди.

Отново се обърнах към огъня, доволен, че приятелят ми се отправя не къде да е, а в „цеха“ си: дърводелската му работилница беше на двора, химическата и оптическата лаборатория — на тавана, а той отиде в мазето. Работата е, че от всичко Фарнзуърт най-добре се справяше със струга и фрезмашината. Изобретеният от него самозавинтващ се винт-гайка с регулируем ход бе истински шедевър и този патент, заедно с още няколко му бяха донесли значително състояние.

След минутка той се върна с някакъв странен предмет, който постави на масичката до креслото ми. Една минута аз мълчаливо разглеждах предмета, а Фарнзуърт, леко усмихнат, стоеше изправен зад мене. Знаех, че с нетърпение чака мнението ми, но какво точно, не можех да си представя.

Разгледан отблизо, предметът се оказа прост: няколко десетки кубчета с ребра по един дюйм, разположени във формата на кръст. Половината от тях бяха от някаква прозрачна пластмаса, а останалите — от тънки алуминиеви пластинки. Всяко кубче доста хитро се съединяваше шарнирно с други две, но общия принцип на разположението им не можах да схвана.

Накрая попитах:

— Колко са тук? — Опитах се да ги преброя, но все се обърквах в сметките.

— Шестдесет и четири — отвърна Фарнзуърт. — Като че ли.

— Че откъде тази неувереност?

— Ами че... — Той се смути. — Изготвих, така или иначе, шестдесет и четири кубчета, по тридесет и две от всеки вид, но не знам защо досега нито веднъж не ми се удаде да ги преброя отново. Или те се... губят, или преминават от едно място в друго, или кой знай какво.

— Тъй ли? — взе да ми става интересно. — А може ли да го пипна?

— Разбира се — разреши ми той. Взех чудноватия предмет в ръце и като повъртях кубчетата на шарнирите им, видях, че при много от тях отсътствува една страна — в тях биха се вмъкнали някои други кубчета, ако не пречеха шарнирите.

Започнах разсеяно да нагаждам кубчетата едно към друго.

— Ти би могъл лесно да ги преброиш, ако беше белязал всяко — посъветвах го аз. — Поредно. Например с молив.

— Между нас да си остане — каза той и отново се изчерви, — аз вече опитах. Ала напразно. В един момент се оказа, че с номер едно са белязани шест кубчета, с номер две и три — ни едничко, затова пък се получиха две кубчета с номер четири — на едното от тях четворката беше изобразена огледално със зелен цвят — той се позапъна. — А аз всичките ги бях белязал с червен молив. — При тези думи той едва забележимо потръпна, макар и да говореше съвсем не принудено. — Избърсах всички цифри с мокра кърпа и повече... Не съм опитвал.

— Аха — казах. — А как си нарекъл това нещо?

— Пентаракт.

Той отново седна на креслото.

— Разбира се, названието е условно. Според мен пентаракт може да бъде наречен четиримерен петстенник, а тук е изобразен петмерен куб.

— Изобразен ли? — „нещото“ ми се стори твърде осезаемо за изображение.

— Разбираш ли, не може да бъде той да се характеризира с пет измерения — дължина, ширина, височина, еслина и денгина... Поне аз така смятам. — Тук той започна леко да заеква. — Но мене ми се ис... искаше да съз... създам илюстрация на предмет, имащ всичките тези пет измерения.

— И как мислиш, що за предмет е това? — Аз кимнах към „нещото“, което лежеше на коленете ми и малко се учудих, понеже забелязах, че съм успял да вмъкна доста кубчета едно в друго.

— Представи си — започна да пояснява Фарнзуърт, — че поставиш на един ред множество точки така, че те да се допират; ще получиш линия — геометрична фигура, характеризираща се с едно измерение. Начертай на плоскост четири линии под прав ъгъл една към друга; това е квадрат — фигура в две измерения. Шест квадрата, разположена в реално тримерно пространство, под прави ъгли един към друг, образуват куб — фигура тримерна. А осем куба, изнесени в четиримерното физично пространство, дават четиримерен хиперкуб, или т. нар. тетракт...

— А десет тетракта образуват пентаракт — завърших аз. — Петмерно тяло.

— Именно. Наистина ние имаме само изображение на пентаракта. Може би такива измерения като еслина и денгина изобщо не съществуват.

— И все пак ми е непонятно какво подразбираш под изображение — рекох аз, докато увлечено въртях в ръце кубчетата.

— Непонятно ли? — учуди се той и присви устни. — Да се обясни е трудно, но ще опитам. Ето например на лист хартия може да се нарисува куб, приличащ на истинския, като знаеш и използваш законите на перспективата, затъмняваш сенките и прочие. Това е изображение на тримерно тяло, куб, с помощта само на две измерения.

— И, разбира се — забелязах, — можем да прегънем, а след това — да свием хартията в кубче. Тогава ще се получи истинско тримерно тяло.

Той кимна:

— Но в такъв случай ние прибъгваме до третото измерение, защото, за да се свие хартията, трябва да се огъне нагоре. Така че, ако не успея да се науча да свивам кубчета в еслина и денгина, моят пентаракт ще си остане жалко изображение. Или по-точно, десетина изображения. Тук са десет тетракта — изображения на четиримерни тела — съединени помежду си и изобразяват петмерен хиперкуб.

— Аха! — малко слисано казах. — И какво смяташ да правиш с него?

— Ами нищо особено — отвърна той. — Аз тъй, просто от любознателност. — Тук той ме погледна, изцъкли очи и скочи от креслото. — Какво му направи?

Аз погледнах какво толкова държах в ръцете си. Там бяха осем кубчета във формата на кръст.

— Ами, нищо — отвърнах, чувствавайки се гузен. — Просто съм ги взел и вмъкнал едно в друго.

— Не може да бъде! Да започнем с това, че незатворените кубчета бяха всичко на всичко дванадесет. У всички останали има по шест ръба.

Фарнзуърт стремително се юрна към своето творение — явно съвсем се беше объркал, — и то така внезапно, че аз отскочих. Но скокът на Фарнзуърт се оказа несполучлив, аз изпуснах „нещото“ от ръцете си, то падна на пода и доста силно се удари по един от ъглите. Чу се слабо щракване, нещо издрънка и „нещото“ много странно се

смачка. И пред нас на пода остана само едно единствено кубче, с обем от един кубически дюйм и... нищо повече.

Повече от минута ние го зяпахме тъпо. После станах, огледах седалката на креслото, внимателно прегледах целия под, дори коленичих и претършувах под креслото. Фарнзуърт ме гледаше как търся и като свърших и седнах отново, ме попита:

— Нищо повече ли няма?

— Ни едно кубче повече няма — потвърдих аз.

— От това се и страхувах. — С треперещи пръсти Фарнзуърт посочи към останалото кубче. — Изглежда, всички те са тук.

Той постепенно се успокои и аз си помислих, че към всичко може да се привикне. Малко след това той замислено ме попита:

— Какво каза за това, че може да се направи куб, като се свие хартията по прегъвките ѝ?

Погледнах го и успях да изобразя някаква извинителна усмивка. Та и аз самият си помислих същото.

— Ами че и ти нещо обясняваше за друго измерение, което било необходимо.

В отговор той дори не ми се усмихна, а само промърмори нещо под носа си, ставайки.

— Хайде, едва ли тази дяволия хапе. — С тези думи той се наведе, вдигна от пода кубчето и го подхвърли на дланта си, преценявайки тежестта му.

— Изглежда, че тежи точно толкова, колкото и всичките шестдесет и четири — каза той вече напълно спокойно. Взря се в кубчето и изведнъж отново се развълнува. — Сили небесни! Я виж!

Той ми подаде кубчето.

На една от страните, точно в центъра, се беше появил безупречен отвор — кръгче с диаметър около половия дюйм.

Аз се наведох над кубчето и забелязах, че всъщност отворът не беше кръгъл. Той приличаше на ирисовата диафрагма на фотоапарата — многогъгълник, образуван от множество металически пластинки с правилна форма, които се намират една над друга и като че ли се сплитат, но оставят дупчица, през която прониква светлината. В отвора нищо не се виждаше, само една бездънна тъма.

— Не разбирам по какъв начин... — започнах аз, но тутакси се запънах.

— Аз също — каза той. — Я дай да турим нещата в ред.

Поднесе кубчето до очите си и взе боязливо да се взира в него. После внимателно го постави на масичката, отправи се към креслото, седна и скръсти ръце върху дебелото си коремче.

— Джордж — каза той, — вътре в него има нещо. — Сега гласът му звучеше равно и в същото време някак необичайно.

— А какво именно? — попитах аз. (А вие как бихте попитали?)

— Някакво топче — отвърна той. — Малко кръгло топче. Цялото сякаш е обвито в мъгла, но се вижда, че е топче.

— Хайде, де?! — възкликнах аз.

— Джордж, ще донеса джин.

С неимоверна бързина той измъкна от бюфета две чаши, напълни ги с трънковия джин, доля вода, добави лед. Вкусът на питието беше отвратителен.

Като изпих до дъно чашата си, казах:

— Възхитително! Дай да повторим.

Така и направихме. След втората чаша ми се възвърна способността да мисля логично.

Оставих чашата на масата.

— Фарнзуърт, хрумна ми една мисъл. Дали според Айнщайн четвъртото измерение не е времето?

Той също изпи чашата си.

— Да, според теорията на Айнщайн излиза, че е така. Аз нарекох това измерение еслина... или денгина, което повече ти харесва. — Той отново взе кубчето — забелязах, че този път с много по-голяма увереност. — А по отношение на петото измерение?

— Умът ми не го побира — отвърнах и погледнах накриво кубчето, което започна да ми се струва възплъщение на зловещите сили. — Не мога да проумея, дявол да го вземе.

— И аз не мога, Джордж — каза той почти весело; Фарнзуърт рядко биваше в такова настроение. Той повъртя кубчето в пълничките си пръсти. — И всичко това по някакъв непостижим начин е потопено във времето и пространството. Наистина не е ли поразително?

— Поразително е — кимнах.

— Джордж, иска ми се да му хвърля още един поглед. — И той отново поднесе кубчето към очите си.

— Хай да се не види! — каза той секунда по-късно. — Все същото това топче.

— А какво прави то? — полюбопитствувах.

— Ами нищо. А може би бавно се върти. Но не съм уверен. Разбираш ли, то е някак си мъхнато и цялото е в мъгла. Освен това тук е тъмно.

— Я ми го покажи — помолих аз, съобразявайки, че в края на краищата, щом вижда Фарнзуърт, значи ще видя и аз.

— Сега. Интересно, в какво именно време аз надниквам: в миналото, в бъдещето или дявол знае къде.

— И в какво пространство... — подхванах аз, но внезапно Фарнзуърт писна колкото му глас държи, запокити далеч кубчето, като че ли то изведнъж се беше превърнало в змия, и закри очите си с ръце.

Строполи се в креслото и започна да вика:

— О, ужас, какъв ужас!

Аз страхливо проследих как пада кубчето, но нищо не се случи. То не се сви в нищо и не се разпадна на шестдесет и четири съставни части.

— Какво ти стана?! — възкликнах, като прибягах към Фарнзуърт, който се гърчеше в креслото и не махаше ръце от лицето си.

— Окото! — простена той, едва сдържайки сълзите си. — То ми извади окото. Бързо, Джордж, повикай бързата помощ!

Аз се завтекох към телефона и взех да прелиствам указателя, търсейки нужния номер, а Фарнзуърт все повтаряше едно и също:

— По-бързо, Джордж! — Тогава в своето отчаяние, набрах номера на бюро за повреди и помолих телефонистката да извика санитарната кола.

Върнах се към Фарнзуърт. Той сне ръка от здравото си око и аз забелязах на другата му ръка струйка кръв. Фарнзуърт почти беше престанал да се гърчи, но съдейки по лицето му, болката още не беше утихнала.

Той стана.

— Трябва да пийна нещо — каза той и с неуверена стъпка се отправи към бюфета, но закачи с крак кубчето (то, както и преди, се въргалаше до самото кресло), спъна се и едва не падна. Кубчето се отърколи на няколко стъпки и спря с отвора нагоре пред камината.

Разяреният Фарнзуърт процеди:

— Чакай, ще ти дам да разбереш, твар такава, ще видиш ти! — наведе се и измъкна ръжена от камината. През цялото време той бе лежал на горящите въглени и се беше нажежил до червено. Фарнзуърт стисна с две ръце дървената му дръжка и мушна нажежения край в отвора, като притисна кубчето към пода.

— Ще видиш ти! — повтаряше той.

Аз съчувствено гледах как той налегна с цялото си тяло върху ръжена и със сила взе да го натиква в кубчето. Чу се тихо съскане, от отвора изпълзяха малки гъсти кълбета черен дим и обгърнаха целия ръжен. След това прозвуча някакво мляскане и ръженът започна да потъва в кубчето. Беше навлязъл в него на осем, та дори и на десет дюйма — нещо свършено немислимо, ако се има предвид, че кубчето имаше обем точно един дюйм — и даже Фарнзуърт дотолкова се изплаши от това, че рязко издърпа ръжена от отвора. Изви се стълб от гъст дим, след секунда се разнесе такъв пукот, както когато изхвърча тапата от бутилка шампанско, и кубчето се разпадна на стотици алуминиеви и пластмасови квадратчета.

Колкото и странно да беше, на алуминиевите квадратчета нямаше следи от дим и сажди и ни едно пластмасово квадратче не беше обгоряло. Не намерихме и никакви признаци от замъгленото топче.

Фарнзуърт отново поднесе дясната си ръка към вече отеكلото и залято с кръв око. А със здравото си око разглеждаше купчината от квадратчета. Свободната му ръка трепереше.

После пронизително писна сирена; нейният вой ставаше все по-силен и мощен. Фарнзуърт обречено ме погледна:

— Навярно това е за мен. Ще си взема четката за зъби.

От едното си око Фарнзуърт се лиши. Обаче след седмица той излезе от болницата почти същия, както и преди, с елегантна черна превръзка. Една любопитна подробност: лекарят открил на клепача му следи от множества изгаряния и заключил, че окото е пострадало от слаб взрив. Той сметнал, че Фарнзуърт като че ли несполучливо е гръмнал с пистолет и патронът по някакъв начин се взривил в открития затвор. А Фарнзуърт не взе да го разубеждава — това обяснение не беше по-лошо от всяко друго.

Посъветвах Фарнзуърт да носи зелена превръзка, като цвета на оцелялото му око. Той се усмихна и наказа опасение да не би да

изглежда прекомерно ефектно. Беше вече започнал да прави нов пентаракт. Искаше да изясни по какъв ли начин...

Обаче така и не успя да доведе тази работа докрай. След девет дни от злополучното произшествие вестниците внезапно се изпъстриха със съобщения от другото полукълбо — фантастически измишльотини, от които изпаднаха във възторг всичките редактори на неделните приложения. И тогава ние постепенно съобразихме какво е станало. Нямаше защо да се майстори нов кръст от шестдесет и четири кубчета и да се изяснява по какъв начин те се събират в едно. Сега ние всичко разбрахме.

Кубчето действително е било петмерно. И едно от измеренията, в което то е съществувало, е било времето — по-точно бъдещето: девет дни напред. А другото измерение е било във висша степен някакво своеобразно пространство, твърде необичайно изопачаващо размерите на физичните тела.

Това се изясни напълно, когато след още три дни всичко се повтори в нашето полукълбо и явлението, което по своята същност не се нуждаеше от вестникарска дандания, силно подрони тиража на неделните приложения.

В Западното полукълбо по целия небосвод се появи (дотогава огромно, че от Аляска до нос Хорн беше забелязано слънчево затъмнение) исполинско и блестящо зелено човешко око. Наблюдаваше се също и част от клепах и всичкото това бе обградено от гигантски кръг. Фактически не беше съвсем кръг, а многоъгълник, наподобяващ ирисовата диафрагма в затвора на фотоапарата.

Преди свечеряване окото мигна и петстотин милиона души едновременно извикаха. През цялата нощ то си остана на небето — зловещо блещукайки в отразената слънчева светлина и затъмнявайки звездите.

В същата тази нощ изникнаха хиляди нови религиозни култове, а хиляди стари провъзгласиха, че е настъпил Ден, Който Бил Предвестен От Стари Времена.

Може би повечето земни жители смятаха, че съзерцават божие око. Но само двама знаеха твърдо, че Оливър Фарнзуърт, който с присвито око разглеждаше въртящото се замъглено топче в петмерна кутийка, го е разглеждал девет дни по-рано, без да подозира, че топчето — това е самата Земя, заключена във вътрешността на малко

кубче с лице на страните от едни квадратен дюйм, а кубчето — тяло в ускоряващо се време и сбито пространство.

Когато пентарактът падна от ръцете ми и по някакъв начин се преобърна в две нови измерения, той се оказал в петмерно пространство и възприел в себе си целия наш свят, а след това започнал да ускорява времето в този свят, тъй че докато в кабинета на Фарнзуърт изминала минута, за света във вътрешността на кубчето вече минавали цели денонощия.

Ние се досетихме, защото втория път Фарнзуърт беше държал кубчето пред очите си около минута (разбира се, първият път беше появяването на окото в Източното полукълбо), а когато след девет дни ние видяхме същото събитие и в нашите краища, трябваше да минат още двадесет и шест часа до този момент, когато окото, почувствувало неочакваното „убождане“, бързо се отдръпна.

Това се случило рано сутринта — слънцето едва-едва надникна иззад хоризонта и се устреми към зенита зад гигантския кръг, обрамчващ окото. На една от станциите на защитния пояс у някакъв си високопоставен военачалник нервите не издържали. В Космоса излетели петдесет управляеми ракети — най-мощните в света. Всяка носела бойна глава с термоядрен заряд. След чудовищния взрив окото изчезнало.

Аз знаех: някъде се гърчи и вие невъобразимо огромният Оливър Фарнзуърт, точно осъществявайки същата тази верига от събития, свидетел на които вече бях в миналото и които независимо от това се разгръщаха отново сега в неизменен пространствено-временен континуум, позволил на кубчето по някакъв начин да го обхване.

Лекарят беше забелязал изгарянията. Но интересно, какво би си помислил, ако би знаел, че в окото на Фарнзуърт са попаднали петдесет изчезващо малки водородни бомби.

Цяла седмица светът за нищо друго не говореше. Два милиарда души спореха само за това, блъскаха си главите само над това, в сънищата си виждаха само това. От сътворението на Земята и Слънцето не бе имало по-потресаващо зрелище от окото на Фарнзуърт.

От всички обаче само двама се замисляха и за нещо друго. Мислеха за непоклатимия пространствено-временен континуум, където за един ден, протекъл по нашата страна на пентаракта, изминава всичко една минута, докато в друго време, в друго

пространство ние с исполинския Оливър Фарнзуърт не сваляме очи от търкалящото се на пода кубче, в което е затворен нашият свят.

В сряда можехме да кажем: „Ето сега той се приближава към телефона“. В четвъртък: „Прелиства телефонния указател“. В събота: „Сега вероятно, вика Бюрото за повреди...“

А сутринта във вторник ние заедно я посрещнахме, заедно се любувахме на изгрева на слънцето. Ние не се разделяхме вече няколко денонощия, защото си загубихме съня и самотата ни гнетеше. Когато настъпваше денят, ние нищо не казвахме, бояхме се да го произнесем гласно. Но в себе си помислихме...

... Представяхме си как колосалният макро-Фарнзуърт говори: „Ще видиш ти!“ и с всички сили тика в кръглата дупчица светещия, съскащия, димящия, нажежения до червено ръжен.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 24,25/1983 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.